

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

De boekjes van A. HANS worden in alle scholen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van eigen land en volk vertellen. Dat veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt werden, bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels:

300. — 't Portiertje van Roeselare. — 301. De Kleine Tooneelspeelster. — 302. Angstige Dagen. — 303. Antwerpen in Brand. — 304. De Bannelingen. — 305. In het wilde Land. — 306. De Wonderbare Redding. — 307. Fiere Margriet van Leuven. — 310. 't Avontuur van den Schilder. — 311. Het Boefje. — 312. Een onverwachte Reis. — 313. De Geheimzinnige Leekens. — 314. De Spanjaarden te Gheel. — 315. Zwarte Jan. — 316. De Diefs van de Moeren. — 317. De Boschwachter van Eikenhof. — 318. Het Iuffertje van Parijs. — 319. De Wolfjager van Turnhout. — 320. De Zeeroovers. — 321. Het Gezin van den Visscher. — De Wilde Cow-Boy. — 323. Keizer Karel te Gent. — 324. De Spanjaarden te Mechelen. — 325. Kerstmis in de Sneeuw. — 326. Een angstig avontuur. — 327. De Reis in den Nacht. — De Zwarte Bende. — 329. Het licht in de Wildernis. — 330. De dankbare Soldaat. — 331. Een keer Wildstrooper. — 332. Het Wonderland. — 333. Het Verloren Testament. — 334. In veilige Haven. — 335. De wonderbare reis van schipper Bontekoe. — 336. Een brutale Leeks. — 337. Vaders vertrouwen. — 338. De vlucht over de Schelde. — 339. Neel's avontuur. — 340. De Zwarte kuiters. — 341. De Held van Afrika. — 342. De Pleegzoon van den Bedelaar. — 343. Het beleg van den Ravenburg. — 344. Een avontuurlijke vacantie. — 345. De vriend van den Indiaan. — 346. De Pelgrims en de Roofridder. — 347. De twee Gemzenjagers. — 348. Het verloren Koffertje. — 349. De Held van Maldegheem. — 350. Het verlaten Huis. — 351. De schat in den Kelder. — 352. — Het huis in de Dennen. — 353. De vriend van den Zeekapitein. — 354. De gestrafte Hoogmoed. — 355. Grootmoeders helpers. — 356. Een Vlaamsche jongen in Amerika. — 357. De jonge Kolonist. — 358. De herder van de Hooglanden. — 359. Na lijden komt verblijden. — 360. De twee Robinson Crusoe's. — 361. Edelmoedigheid beloond. — 362. De Durver. — 364. De Durver in de Prairie. — 365. De jonge Hovenier. — 366. De sluwe Goochelaar. — 367. De valsche Boudewijn. — 368. De zonderlinge Bezoeker. — 369. De schrik van het Dorp. — 370. De Plaaageest. — 371. Bij de Eskimo's. — 372. Ewyn, de lijfeigene. — 373. De eenzame hoeve. — 374. Het Schot in den Avond. — 375. De Stiefmoeder. — 376. Gescheiden Vrienden. — 377. Het Avontuur der Kerstzangers. — 378. Hoogmoed gebroken. — 379. De Cirkusjongen. — 380. Uit het Cirkus. — 381. Het Spookschip.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraag ze in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

UITGAVE A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH.

Drukkerij R. Bracke-Van Geert, Wetteren.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

Nr. 425

A. HANS

Op het eenzame Eiland

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich.

A. HANS

OP HET EENZAME EILAND.

I.

Het was een grauwe Decembermorgen van het jaar 1824. In de haven van het Sleeswijksch stadje Husum, aan de Noordzee, bij de Deensche grens lag het beurtschip, dat dadelijk zou afvaren naar het eiland Pelworm. Men laadde nog eenige goederen. De passagiers waren reeds aan boord. Sommigen keken naar de drukte op de kade; anderen hadden vlug een plaatsje gezocht in de kajuit, want er woei een gure wind.

— Touwen los! riep de schipper.

Hij wilde geen tijd verliezen, want hij moest gebruik maken van het gunstig tij.

Ginds buiten de kust lagen talrijke eilanden. Ze waren slechts te bereiken door de geulen, die de ondiepe zee doorsneden. Bij vloed stonden die geulen vol water, bij ebbe echter waren ze niet te bevaren en zou een schip vast raken in het slijk.

Het beurtschip werd van de kade geboomd; de knecht heesch een zeil en de reis ving aan. De grauwe stad zonk stilaan weg.

Een meisje van ongeveer zestien jaar keek nog eens naar den hoogen toren en de daken. Twee maal in 't jaar kwam ze te Husum voor enkele dagen. Dan deed ze er inkoopen. Ze logeerde er in een eenvoudig logement, waar steeds eilandbewoners verbleven.

Johanna Tadels, zooals het meisje heette, vond dat heerlijke dagen. Dan was ze in de bewoonde wereld; ze zag winkels, ze genoot van de drukte in de straten, ze had gisteren een feestje bijgewoond, waar men muziek maakte en zong.

Op haar eiland was het zoo stil en eenzaam. Maar tevreden toch keerde ze nu weer huiswaarts.

— Meisje, ga binnen, hier is de wind scherp, zei de schipper. Ge zult een verkoudheid opdoen.

Johanna wierp een laatsten blik op de verdwijnende stad en begaf zich naar de kajuit waar ze nog een plaatsje vond.

De passagiers zaten er gezellig te kouten. Vrouwen en meisjes breiden, om geen tijd te verliezen.

— Gij zijt van Hooge, hé? vroeg een man aan Johanna.

— Jawel, antwoordde ze.

— Kent ge me niet?

— Ge zijt een koopman in kleergoed, meen ik...

— Juist... ik ben in het najaar nog bij u geweest, bij uw grootmoeder en moeder... Ge heet Tadels, hé?

— Zoo is het.

— En moet ge vandaag nog naar Hooge?

— Ik hoop, dat het lukken zal.

— Te voet over het wad?

— Ja...

De koopman schudde het hoofd.

— Dat is in den Winter toch altijd een gevaarlijke tocht, hernam hij.

— Wel neen, ik ken den weg, zei Johanna luchthartig.

— Ja, ja, ge kent den weg... Maar in dezen tijd, komt er dikwijls zoo onverwacht en spoedig mist op, en, wat baat het, of ge den weg kent, als ge geen hand voor oogen ziet?

— Zoo zijn er al veel in het wad op den dool geraakt; dan komt de vloed op en de ongelukkingen verdrinken, sprak nu een boer van het eiland Pelworm. Maar de hallig-menschen tellen die gevaren niet...

— Och, we zijn voorzichtig, beweerde Johanna.

— Ik zou toch liever wachten tot het vloed is en dan over varen, zei de koopman. Zoo doe ik het, als ik naar Hooge ga. Ik bespreek een boot.

Maar een boot huren kost geld en de hallig-
lieden waren zuinig.

Hallig, dat is wel een vreemd woord voor u.

In de bocht van de Noordzee tusschen
Duitschland en Denemarken liggen talrijke eilan-
den. De grootste zijn door sterke dijken om-
ringd en aldus beveiligd tegen de golven, ook bij
hooge vloed. Die dijken houden het water te-
gen.

Maar veel kleinere eilanden hebben geen dij-
ken. 's Zomers geeft dat niet. Het water blijft
dan beneden de oevers. Maar als in Herfst en
Winter de stormen woeden en ze de golven op-
jagen, dan spoelen deze over die kleine eilanden
heen, eerst in de vele vlieten en kanalen, maar
weldra ook over de akkers en weiden.

Daarom hebben de bewoners hun huizen en
hoeven, ook de kerk en school, op hoogten ge-
bouwd, die ze werven noemen.

Bij overstroming vormen die heuveltjes of
werven dus weer als kleine eilandjes op het
eiland zelf. Als de bewoner buiten treedt, ziet hij
niets dan water om zich heen, maar hij zelf ver-
toeft daar hoog en droog, met zijn vee en pluim-
gedierte.

Na eenige dagen zakt het water weer en trekt
het zich in de kanalen terug naar zee. Ge kunt
denken, hoe modderig de wegen liggen, eigen-

lijk paden met loopbruggetjes over de vele vaar-
ten.

In het voorjaar ligt het eilandje droger en
laat men het vee en de schapen in de weiden.

Zulke onbedijkte eilandjes noemt men hal-
ligen.

Zonderling, dat daar in zulke omstandighe-
den menschen willen wonen. Het zijn stoere Frie-
zen, die er geboren zijn en aan hun hallig hou-
den, gelijk wij aan onze streek, aan onze stad of
ons dorp.

Johanna kon nu met den beurtschipper mee-
« Hooge » heette. De taal die men ginder spreekt,
is zeer sterk met de onze verwant, vooral met het
West-Vlaamsch. Dat ondervond ik toen ik on-
langs die eilanden en halligen bezocht.

Johanna kon nu met den beurtschipper mee-
varen naar het eiland Pelworm. Dan moest ze
verder naar Hooge. De zee ligt tusschen Pel-
worm en Hooge, maar bij ebbe valt ze droog, al
blijft er water staan in geulen en vlieten. 't Is
zooals wij in het klein kunnen zien in het Zwin,
tusschen Knokke en Kadzand.

Die drooggevalle zee noemt met het « wad ».
En over het « wad » gaat men dan te voet van
het eiland, naar de hallig. Men moet er toch ook
den weg kennen, om de diepe geulen te vermij-
den en de plaatsen waar het zand los is en men
in het slijk zou zinken. Een vreemdeling dient

een gids te nemen. En de halligbewoners hebben toch ook op hun hoede te zijn voor plots opkomende vloed en nevels en mist.

Stroomt het water onverwacht snel aan, en bedekt het bruisend de vlakte, dan verdrinkt de reiziger die nog ver van den oever is. En zulks is meermalen gebeurd ook met lieden, die den weg kenden.

Doch Johanna dacht zonder vrees aan den tocht, die haar wachtte. Als het weer maar gunstig bleef en ze vanavond bij grootmoeder en moeder zou zijn!

Haar vader leefde sinds jaren niet meer. Grootmoeder en moeder bestonden van hun kleine hoeve en Johanna werkte flink mee. Men had twee koeien en zes schapen. Ze leverden melk en boter. Van de schapen kreeg men wol. Grootmoeder spon die. Men maakte er kleeren van en verkocht de rest. Het land leverde wat graan, aardappelen, groenten. Men bakte zelf brood. Zoo leefde men van de kleine boerderij gelukkig en tevreden.

Maar nu begrijpt ge, dat Johanna gaarne twee keer in het jaar naar den vasten wal reisde, waar ze eens wat anders zag dan het groene of grauwe land, de vlieten en geulen, de koeien en schapen.

Dan deed ze inkoop van artikelen, die men op de hoeve niet kon winnen.

* * *

Het beurtschip zeilde snel met een gunstigen wind. Groote personen of ook wel twijgen duiden de ondiepten aan die de schipper moest vermijden.

Johanna ging weer eens aan dek.

— Een beetje versche lucht happen? vroeg de schipper, die het roer aan zijn knecht overgegeven had en heen en weer wandelde over het dek.

— Ja, antwoordde Johanna. Het is binnen nog al vol. En ik ben nu warm ingeduffeld.

— Nu varen we boven Rungholt.

De schipper wees naar het grauwe water.

— Rungholt, herhaalde het meisje.

— Ja... Hier onder ons ligt een vergane stad, die Rungholt heette. Door de golven is ze vernield. Dat is al honderden jaren geleden. Maar onlangs zijn daar wat verder, na een storm, die het zand weg woelde, grondvesten bloot gekomen. Men vond er kisten met gebeenten...

— Hoe akelig!

— Ja... Het was zeker het vroegere kerkhof. En men zag ook de rest van een straat met losse steenen. Nu is dat weer met zand bedekt. De zee woelt voortdurend. Er is hier veel land vergaan en, och! het gebeurt nog.

— Ja... Hooge, waar ik woon, was vroeger ook veel grooter.

— Zoo, zijt ge van Hooge? Ja, dat moet eertijds vast geweest zijn aan Pelworm, maar nu is het zoo niet meer. En ge moet een uur door het wad straks?

— Een goed uur...

— 't Is helder weer geworden...

— 't Zal best gaan...

— Ge kent toch den weg?

— Jawel...

— Oppassen, meid! Tien jaar geleden is mijn broer verdronken, toen hij over het wad naar hallig Langenesse ging. Er kwam een mist op; hij zag niets meer en verdwaalde. Wie weet in welke richtingen de ongelukkige liep, verder van den oever af. En dan kwam de vloed op. Zijn lijk is op Langenesse aangespoeld, drie dagen later.

Men kon hier in deze bocht der Noordzee veel tragische verhalen doen.

Het eiland Pelworm kwam in 't zicht. Johanna bemerkte een molen, een kerkje, de ruïne van een toren en roode daken.

't Was twaalf uur toen het schip de haven binnen voer. Op de kade stonden veel lieden om familieleden af te halen, of ook eenvoudig uit nieuwsgierigheid, want de aankomst van het beurtschip was een gebeurtenis.

Johanna had heel wel pakken maar ze zou ze

Friesch kerkje op een eiland.

straks handig over borst en schouder hangen. Halliglieden zagen niet tegen wat last op.

Nu moest ze echter eerst nog twee uur te voet, want Hooge lag aan de andere zijde van Pelworm, en dit eiland was twee uur lang.

Neen, het reizen was er niet gemakkelijk en Johanna moest heel wat moeite doen, om een paar « heerlijke dagen » in Husum te genieten.

Gelukkig was de beurtschipper een goedgehartig man. Hij had een paar pakken mee voor een landbouwer, die ze afhaalde met zijn wagentje en aan de andere zijde van het eiland woonde, bij de oude kerk.

— Baas Loremansen, hebt ge wat plaats over? vroeg de schipper.

— Jawel, antwoordde de man. Waarvoor?

— Och, neem dan dat meisje mee. Ze moet naar Hooge... De dagen zijn kort... Ze wil te voet over het wad. Het kind is zwaar geladen.

— O, gaarne...

De schipper riep Johanna aan, die met vreugde vernam, dat ze kon meerijden. Het was een buitenkansje.

— Stap maar op, zei de landbouwer. En dek uw knieën met dit schapenvel. Het is guur in de volle vlakte. Nog naar Hooge... Wel, het is helder weer. Ge treft het!

Het paard liep vlug. En in minder dan een uur bereikte Johanna de andere zijde van Pelworm.

Daar stond een eenzaam kerkje, wel 800 jaar oud met de ruïne van een toren. Men vertelde, dat er vroeger zeeroovers huisden in die ruïne.

Maar nu kwamen de vreedzame eilandbewoners hier God dienen. Achter het kerkje was een begraafplaats voor onbekende zeelieden, die hier door de golven aangespoeld werden (1).

En de zee lag droog, zoo ver men kon zien. Over die zandvlakte moest Johanna nu een vijf kwartier marcheeren... Maar denk het u in, dat door snel opkomenden vloed die vlakte weer plots een oneindige waterplas kon worden. En wee als het dan stormde!

Wonderbaar gewest, dat zoo van uitzicht verandert, twee maal in de vier en twintig uren.

Johanna bedankte den landbouwer. Dan volgde ze nog een eind den dijk en kwam aan een punt, waar een kleine dam naar de zee leidde...

Johanna had met een riem haar pakken over borst en rug gebonden en moedig ving ze haar

(1) Ik heb ook bij dat eenzaam kerkje gestaan en bij de goed onderhouden graven van onbekende zeelieden. Ik sprak er met menschen, die zeer eenzaam wonen, nooit een trein, tram of auto zien, en toch zeer tevreden leven op hun hoeve.

reis aan. Ze zocht de beste strooken, waar de bodem fluweelachtig was; op andere plaatsen zonk de voet te diep in het zand. Ze kwam voor geulen, waarin water stond. Soms kon ze er over springen, maar het gebeurde ook, dat ze kousen en schoenen uittrok om er blootsvoets door te waden.

Telkens keek ze naar den horizont. Het bleef nog helder. Mist was buitengewoon gevaarlijk. In minder dan een kwartier rolden dikwijls de nevelen aan en dan zag men niets meer en vergiste zich zoo gemakkelijk van richting.

Johanna bemerkte weldra den oever van Hooge. Ze stapte nog flinker voort. De hallig teekende zich duidelijker af. Het meisje onderscheidde de boomen om de huizen.

Weer zou ze zes maanden op het eilandje verblijven zonder het te verlaten. En toch, ze had het lief.

Ze ontdekte de kerk, eveneens op een hoogte; een eenvoudig gebouw met een klokkentoren er naast. Ook over de eenzame hallig galmde de bronzen stem. De geestelijke woonde in de pastorie naast de kerk. In de kerk hing een scheepje aan de zoldering.

En dan zag Johanna de school met het schoolhuis ook op een heuvel. Daar had ze tot voor twee jaar dagelijks onderwijs ontvangen, uitge-

zonderd als overstrooming belette de school te bereiken.

Hooge telde ongeveer twee honderd bewoners (1).

Johanna bereikte eindelijk den oever. Nog een vijf minuten wandelen en ze was thuis.

Moeder snelde haar tegemoet, blijde haar te zien.

— Welkom, kind! zei ze verheugd. Ge zijt vroeg...

Grootmoeder, een nog stoere Friezin, zat in haar zetel te breien.

— God zij gedankt, ge zijt weer veilig bij ons, sprak ze.

Een reis naar den vasten wal, was een zeer voorname gebeurtenis. Dien verderen namiddag en avond was er veel te bekijken en te vertellen.

Johanna was moe, toen ze in haar bedstede lag. Ze hoorde de zee ruischen. De golven, in hun altijd wisselend spel, hadden weer bezit genomen van de wadden...

(1) Dat was in 1824. Nu honderd jaar later zijn er 150; het eilandje is door storm verkleind. Ik zag hallig Südfall, waar maar een gezin woont; zoo ook op Sunderoog. Het eilandje Gröde wordt door 40 menschen bewoond. Sommige halligen zijn door de bewoners verlaten.

En Hooge lag als een schol te midden van het water.

II.

Men had op Hooge Kerstmis en Nieuwjaar gevierd.

Men was nu in Februari 1825. En de menschen zagen reeds verlangend naar het voorjaar uit, als het jonge gras en de bloemen de nu grauwe hallig zouden tooien.

Johanna had flink meegeholpen aan het hoevewerk, maar ook veel gebreid. Ze bezat boeken en zoo vielen de Winterdagen haar niet te lang. Soms kwamen de jonge lieden bijeen in de school voor een feestje en dat was steeds een prettige afwisseling.

Het gebeurde, dat een week voorbij ging, zonder dat er iemand van Pelworm naar Hooge kwam. De zee was te onstuimig, de wadden vielen dan niet droog. En op de hallig hoorde men geen nieuws van de buitenwereld, maar men was dat gewoon.

* * *

't Was nu namiddag. Het had al den ganschen morgen hard gewaaid. Het water spoelde over het eilandje. Ieder moest binnenshuis blijven, of een boot gebruiken, om een andere werf te bereiken.

— De wind wordt nog sterker, zei grootmoeder. Hoor hem eens huilen! Het wordt een kwade nacht, vrees ik.

Johanna keek naar buiten. Zwarte wolken joegen boven de zee.

Het water spoelde tot aan den voet van de werf. Het was grauw, maar met witte koppen van schuim. Er zat onrust in, zooals men op de hallig zei:

't Was vroeg donker. De lamp werd opgestoken.

Grootmoeder nam haar ouden Bijbel en las een psalm voor, een gebed om bescherming.

Heftiger werd de wind. Soms schudde het huis geweldig.

— Er woedt een felle storm, zei moeder.

Stil, onder den indruk, luisterden ze naar het gebulder van den wind en het gehuil der golven.

Ze gingen vroeg te bed, al wist grootmoeder wel, dat ze niet zou slapen. Johanna lag niet lang wakker.

De nacht begon, een zwarte, wilde nacht met daarbuiten als honderden geluiden, die door elkaar woedden. De woning daverde onophoudelijk.

Velen op de hallig waakten angstig. Men wist het dat gansch Hooge nu blank stond en elke werf met zijn hoeve of huisjes een eilandje vormde.

Plots werd Johanna wakker. Ze richtte zich op. Wat hoorde ze toch? De wind... Maar 't was of haar bedstede heen en weer schudde. Ze stond op en schrok. Ze plaste in het water. Was de vloed zoo hoog gestegen, dat hij onder de deur door in huis stroomde! En gierde de wind naar binnen? Johanna voelde hem om zich heen waaien.

Ze plaste door het water naar de woonkamer, waar grootmoeder en moeder hun alkoof hadden. De lamp brandde. Moeder was naar boven gegaan. Ze kwam verschrikt beneden.

— Er is een stuk van het dak afgewaaid, zei ze. O, wat zal er nog gebeuren?

— Dan moeten we vluchten, sprak grootmoeder. Als de wind langs boven binnen dringt, stort straks het heele huis in. Breng de boot buiten... we moeten naar de kerkwerf... daar is het veiliger.

— Maar in dat noodweer! riep moeder uit.

— Geloof me, hier komen we om. We mogen niet talmen... Zoo is het in mijn jeugd ook gebeurd bij mijn oom... Eerst het dak... en dan vernielt de wind alles. God helpe ons, maar we moeten zelf doen, wat we kunnen.

Johanna beheerschte zich.

— Grootmoeder, ik zal voor de boot zorgen, zei ze.

Het meisje voelde, dat ze de sterkste moest zijn. Ze was jong en krachtig.

Vlug kleedde ze zich dik en warm. Ze trok groote laarzen aan. Een kleine boot lag in de schuur. Ze ging er heen. De schuur was aan het huis vastgebouwd. De koeien loeiden klagend, maar voor hen kon Johanna nu niets doen. Ook in den stal spoelde reeds het water.

De boot lag nabij de deur, welke Johanna opende. Ze duwde het vaartuig buiten en stapte er in. De wind gierde om haar heen.

— God help mij! bad ze,

En nu moest ze toonen, dat ze een waar kind van de hallig was.

Hoorde ze daar de klok niet luiden? Ja, ze klepte alarm. Er was dus elders ook nood.

Johanna klemde zich aan den muur van de schuur. Zoo trok ze de boot, die op en neer danste, voort, om den hoek van het huis nabij de voordeur.

— Doe open! riep ze. Hier ben ik met de boot.

Ze maakte deze vast aan een der palen die den wand schutten. Moeder opende de deur. Het huis scheen te waggelen.

Moeder had grootmoeder aangekleed. De oude vrouw kloeg niet. Ze gaf het voorbeeld van moed.

— We zijn toch in Gods hoede, sprak ze.

Gesteund door haar dochter, stapte ze naar de boot. De wind scheen haar adem af te snijden. Met moeite geraakte ze in het dansend en schommelend vaartuig. De opgezweeptе golven, sloegen over allen heen en het drietal was in een oogenblik doornat. Wat baatte het of vrouw Tadel's grootmoeder, die op den bodem lag, dek- te met een deken.

Men kon er niet aan denken, nog wat mee te nemen. Weer stortte een deel van het dak in. Golven beukten de muren, die niet lang meer stand zouden houden.

— We moeten maken dat we weg komen! riep Johanna. Dadelijk stort het huis in.

Ze greep de riemen. Roeien kon ze wel. Zoo dikwijls moest ze met de boot naar de weiden, door de prielen, zooals men de kanalen noemde.

Nu naar de kerkwerf vanwaar het klokgelui kwam.

Johanna maakte de boot los.

— Moeder, steek af van den muur, schreeuwde ze, vreezend dat anders de golven het vaartuig tegen het huis zouden verpletteren.

Ze geraakten weg. Maar de boot slingerde geweldig. Gelukkig hadden ze den wind mee. Ieder oogenblik was het te vreezen, dat de boot zou omslaan. Gulpen water werden er in geworpen. Grootmoeder moest zich oprichten daarvoor. Toch kloeg of kermde ze niet. Ze was

een stoere halligvrouw, en had al veel doorworsteld in haar leven.

Wat spande Johanna zich in! Ze kende nu geen vrees. Haar moeder hoosde het water uit de boot.

Naar de kerkwerf... Maar het vaartuig liet zich niet zoo gemakkelijk sturen. En het was pikdonker. Nergens blonk een lichtje. Loopbruggen, afsluitingen versperden den weg. Johanna verloor het besef van richting... Als ze dan maar een andere woning kon bereiken! Ze was zoo bekommerd om grootmoeder.

— O, wat is dat? vroeg vrouw Tadel's.

— Menschen, die roepen! antwoordde Johanna.

Men kon elkaar bijna niet verstaan door het gebulder van den storm, maar moeder en dochter begrepen, dat er nog meer halligbewoners in nood verkeerden.

Johanna deed haar best, doch ze voelde wel dat ze geen meester was over de boot. In het water, dat het eiland overspoelde, kwamen allerlei stroomingen voor, die het schuitje mee voerden, dat soms als een tol rond draaide. Dan liet Johanna de riemen rusten. Ze hijgde van vermoeienis.

Een uur zwalkten ze heen en weer.

Plots blonk daar een licht. Johanna vatte nieuwen moed. Het was als een ster van hoop...

Krachtig roeide ze weer, den blik op het licht gericht. Ginds lag dan toch zeker een werf, maar het meisje had er geen vermoeden van welke.

Het licht kwam naderbij.

— O, goede God, help me! bad Johanna.

Na een kwartier stootte de boot tegen een hindernis.

— De werf, die nog boven het water uitsteekt! dacht Johanna.

Vlug richtte ze zich op en boog zich buiten boord. Ze kon een paal van een afsluiting grijpen en klemde er zich aan vast.

— Moeder, het touw! riep ze, zoo luid ze kon.

Vrouw Tadel's reikte het losse eind over en haar dochter bond het vaartuig vast.

— Gered! riep ze blijde.

— Help! schreeuwde ze.

Ook moeder voegde haar stem bij de hare. De boot stampde op en neer.

— Help, help! herhaalden beiden.

Ze zagen een grootere plek klaarte. Zeker werd er een deur geopend.

— Help! riep Johanna nogmaals.

— Is daar iemand? klonk het weldra.

Een man hief een lantaarn op.

— Ik ben het, vrouw Tadel's met mijn moeder en dochter! klonk het.

— Maar menschen toch...

Doch er viel hier niet te praten. De man haalde nog twee personen. En nu werd grootmoeder uit de boot getild en naar binnen gedragen.

Vrouw Tadel's en Johanna konden zich zelf helpen, al dreigde de storm hen neer te werpen.

Ze kwamen in een helder verlichte en verwarmde kamer. Nu merkten ze dat ze geland waren aan het grootste huis van Hooge, dat van Hans Bandix. Ze werden er hartelijk ontvangen. Grootmoeder was bewusteloos. Dadelijk werd hulp verschaft. En in korten tijd lagen de drie geredden met droog linnen, warm in een bedstede, een kruik aan de voeten.

Deze woning, hecht als een burcht, trotseerde den storm.

Johanna zei, dat ze noodgeschrei had gehoord.

Bandix, die een kranige zeeman was geweest, en nu van zijn goederen en ook wel van landbouwbedrijf leefde, maakte zijn groote boot gereed en voer uit. Er waren wellicht levens te redden.

Na twee uur keerde hij terug met een gezin van vijf personen.

— Er zullen veel slachtoffers zijn, sprak hij tot zijn vrouw. Hooge wordt in dezen vreeselijken nacht zwaar geteisterd. En zoo zal het

ook op de andere eilanden en halligen wel zijn. God zij menige ziel genadig!

Johanna was ingeslapen. Ze had zooveel van haar krachten geëischt...

En de storm raasde voort...

III.

Den volgenden morgen was het weer bedaard.

Maar Hooge bood een treurig tooneel. Het water, dat over het eiland vloeide, voerde allerlei wrakken mee van ineengestorte huizen.

Ook de kerk was vernield. Sommigen, wier huis bedreigd werd, in den nacht, hadden op de kerkwerf redding gezocht. Maar 's morgens zaten ze daar als verdwaasd bij het puin. De werf lag nu droog. Een verdronken vrouw rustte op het puin. Overlevenden zaten er verslagen rond.

De geestelijke was bij hen. Ook zijn huis was ingestort.

Plots zag hij tusschen het puin de gouden Communiekelk.

Ontroerd nam hij ze op en stak ze omhoog.

— Vrienden, riep hij uit, die kelk herinnert ons aan het lijden van Christus... Zijn smart voor ons geleden was grooter dan de onze. We

worden zwaar beproefd en toch, hoog de harten en den blik gericht tot God, die ons helpen zal!...

Zoo bemoedigde hij zijn parochianen. Het was een roerend tooneel.

Booten naderden en voerden de ongelukken mee naar gespaarde huizen.

Dezen dag kon men bepalen, wat al offers die vreeselijke Februaristorm van 1825 had geëischt.

Men vischte de lijken op van negentien verdronken mannen, vrouwen en kinderen. Nog zeven bewoners werden vermist; later vernam men, dat ze te Pelworm aangespoeld waren.

Drie en twintig huizen werden vernield, en vijftig zwaar beschadigd.

Ook van de andere halligen hoorde men nadien droevig nieuws. Op Oland werden er van de 36 huizen, 33 vernield.

IV.

De familie Tadels was nog steeds in het huis van Bandix. Uit hun woning hadden ze uit het puin nog veel kunnen redden. Grootmoeder lag ernstig ziek. De oude vrouw zou niet meer van haar bed opstaan. In den vreeselijken stormnacht waren haar krachten gesloopt.

Zekeren middag riep ze Johanna bij zich. Moeder zat ook aan het bed. Ze haalde eveneens Bandix en zijn vrouw.

— Mijn kind, sprak grootmoeder, gij hebt ons altijd veel liefde bewezen. Ik voel, dat God mij nu tot zich roept. En ik moet u iets uit uw leven verhalen. Vijftien jaar geleden stormde het ook zeer hard. Er vergingen veel schepen op de wilde zee. Twee dagen later voer mijn zoon uit om te visschen. Hij trof een verlaten roeiboot aan. Daarin lag een doode zeeman en een kindje. Dit leefde nog. Het was warm ingeduffeld en beschut in een soort van kajuitje. Mijn zoon bracht het kindje mee. Waarschijnlijk kwam het van een verongelukt schip. Wij namen het kindje als het onze aan... En, Johanna, gij zijt dat kindje.

Het meisje ontstelde zeer. Verbaasd keek ze haar moeder aan.

Deze knikte instemmend.

— Nooit hebben we iets over het vergane schip gehoord, hernam Grootmoeder. We noemden u Johanna Tadels, en we hebben u lief gehad als ons eigen dochttertje. Maar we zijn er door u ook voor beloond geworden...

— O, ik wil u altijd grootmoeder blijven noemen en u moeder, sprak Johanna ontroerd.

— Ja, lief kind, zei vrouw Tadels. Maar we moesten u toch eens de waarheid zeggen.

Vrouw Tadels stond op en haalde uit een gerred kastje een snoer, waaraan een gouden kruisje hing.

— Dit droegt gij om uw hals, zei ze. Draag het voortaan elken Zondag.

Het was voor Johanna een zonderlinge openbaring.

's Avonds lag ze er in haar bedstede lang over na te denken... Wie zouden dus wel haar echte ouders geweest zijn? Waren zij verdrongen in den storm? Maar ze kon zich niets anders voorstellen, dan dat vrouw Tadels haar moeder was!...

Grootmoeder leefde nog een week. Kalm stierf ze. En ze werd begraven op het hallig kerkhof, waar zerken en kruisen op den grond liggen, omdat ze anders toch door het water omver werden geworpen.

Men bouwde en timmerde veel op Hooge. De huizen werden hersteld. Men had van de regeering en de bewoners van den vasten wal hulp ontvangen.

Vreemdelingen kwamen naar de hallig zien.

Zekeren dag landde er weer een gezelschap op Hooge en het bezocht ook de groote woning van Bandix. De heeren en dames zagen Johanna, en ze hoorden, hoe moedig ze zich in den stormnacht had gedragen. Bandix vertelde ook de geschiedenis van het meisje, hoe het als kind in een

roeiboort was komen aandrijven.

Een der heeren was een dagbladschrijver en deelde het verhaal van Johanna mee in een gazet van Hamburg.

Een week nadien meerde een jacht bij den oever van Hooge. Een grijze heer stapte er uit en wenschte vrouw Tadels te spreken. Men bracht hem naar de woning van Bandix.

Toen de bezoeker Johanna zag, riep hij ontroerd uit:

— Het evenbeeld van mijn dochter, die vijftien jaar geleden met haar man op een reis van Zweden naar Hamburg in den storm omkwam.

Vrouw Tadels toonde hem het snoer met het kruisje.

— Dat heb ik mijn kleinkind bij den doop zelf om den hals gehangen, zei de oude man. O, geen twijfel meer... gij zijt Margaretha Smit, mijn kleindochter...

Johanna voelde zich vreemd te moede. Die grijze man was dus haar grootvader!

Hij had haar geschiedenis in het dagblad van Hamburg gelezen. Van het vergane schip waren drie menschen gered geworden. Van hen wist de oude man, dat een tweede boot uitgezet was geworden. Een matroos daalde er in af en nam een kind aan. En eer andere passagiers konden volgen, sloeg de boot los en werd door de golven meegesleurd.

— Altijd heb ik de hoop gehad, dat het kindje mijn kleindochter was en nog kon leven, zei de grijsaard. Doch mijn nasporingen bleven vruchteloos. En nu heb ik toch mijn Margaretha terug. Haar ouders waren met haar naar Zweden gereisd, waar de vader van mijn schoonzoon woonde, en dien ze wilden bezoeken.

Johanna vond alles zoo vreemd. Die grijze heer was haar grootvader... en ze kende hem niet. Toch gaf ze hem een kus en ze zei:

— Vertel mij van mijn vader en moeder.

Ze hoorde, dat haar vader een groote koopman was geweest te Hamburg. Zijn prachtig huis stond er nog en het behoorde aan Johanna. Ze zou er de geschilderde portretten van haar ouders zien, en de schoone meubels. Johanna — eigenlijk Margaretha Smit — was nu een rijk meisje.

Even zat ze stil.

— Grootvader, zei ze, mag ik bij moeder blijven? Ik kan vrouw Tadels niet anders noemen... En kom ons dan dikwijls bezoeken. Maar ik zou me te Hamburg zoo vreemd gevoelen.

De oude heer was verstandig. Hij begreep, dat Johanna aan haar pleegmoeder was gehecht en deze aan haar pleegdochter. En het zou wreed zijn hen te scheiden.

Johanna was ook een kind der hallig.

De grijsaard zat even in gedachten.

— Luister, zei hij dan. We hooren voortaan met ons drieën bij elkaar. Vrouw Tadels, edelmoedig hebt gij u over het verlaten kindje ontfermd. En ik mag u niet van Johanna scheiden. We zullen hier een groot huis bouwen en ik kom er ook wonen. Ik leef immers maar voor u, mijn lieveling. Wil ik eens een paar dagen te Hamburg vertoeven, wel ik heb immers mijn jacht.

Johanna kuste dankbaar haar grootvader. Zoo was alles goed...

Zij en haar pleegmoeder vaarden eens mee naar Hamburg. En ze zagen het groote, schoone huis. Lang stond het meisje vóór de portretten van haar ouders, die zoo tragisch op zee omkwamen, nadat de boot, waarin zich reeds hun kind bevond, los was geslagen...

Ze bleven te Hamburg, tot de nieuwe woning op Hooge gereed was.

Toen voelde Johanna blijdschap, dat ze terug mocht naar de hallig, waar de schade hersteld was geworden...

En grootvader kon het er ook wennen, want hij was er bij zijn kleinkind.

* * *

Het volgend jaar bezocht de Deensche koning Frederik IV Hooge. Het werd onstuimig weer en de vorst moest er vier dagen vertoeven, want de scheepvaart lag stil.

Hij logeerde in de groote woning van Bandix. Johanna moest daar bij hem komen en de koning wenschte haar geluk om haar moedig gedrag in den stormnacht.

De koning hoorde ook haar wonderlijke geschiedenis.

Nog toont men op Hooge in het oude huis, de oude kamer, waar de koning verbleef. Met een Friesch woord wordt ze de koningspezels genoemd.

Nu is Hooge wat bedijkt, maar nog altijd gaat men er heen door het wad, als men geen boot huurt bij vloed.

Ik voer van Husum naar Pelworm, maar niet meer met een zeilschip. Nu doet dagelijks een stoomboot dienst, die echter ook alleen bij vloed door de geulen kan varen, want nog steeds ziet men daar het wonderlijk schouwspel, hoe een wijde zee twee maal in de vier en twintig uren leeg loopt en zich als een uitgestrekte zandvlakte vertoont.

De kapitein van de boot wees mij ook de plaats waar het oude Rungholt vergaan was. Eenige jaren geleden vond een landbouwer, die door het wad ging, er nog overblijfsels van. En in het museum te Husum zag ik schedels, potjes, kannetjes en andere voorwerpen, daar op den bodem van Rungholt gevonden.

Ik bedacht toen, hoe aan onze kust Scharp-

hout verzonk (het oude Blankenberge) en ook Hugovliet, Koudekerke (waar nu Heist ligt) en andere plaatsen vergingen. Zoo kwamen over ruim honderd jaar ook eens, na een storm, de grondvesten van een vroeger Wenduine bloot.

Bij Coxyde is Nieuwerijde verdwenen, en niet ver van Knokke ging het eiland Wulpen onder.

Het is dus bij ons dezelfde geschiedenis, en we mogen gerust aannemen, dat in de middeleeuwen voor onze kust ook « halligen » lagen.

Op Pelworm bezochten we een groote Friesche hoeve. De eigenaar was dijkgraaf. Wij hebben in Vlaanderen ook dijkgraven, die toezicht hebben op polders en wateringen.

Op die Friesche hoeve merkte ik weer, hoe onze taal overeenkomt met die der streek ginder.

Ik sprak Vlaamsch met hier een daar een Duitsch woord en men verstond mij zeer goed. Zoo was het ook in het hotel, waar ik logeerde.

Nu zijn er op die eilanden en de meeste halligen hotels, want in dezen tijd van reizen, komen er daar 's Zomers veel toeristen. Men richt boottochten in van Husum en zelfs van Hamburg uit.

Een der eilanden dat we ook bezochten, Sylt, heeft een druk bezochte badplaats, Westerland. Ook bij Sylt is een stad vergaan, en op sommige punten slaat de zee nog steeds land weg.

Eigenlijk is Sylt geen eiland meer. Men heeft een reusachtigen dam van 15 Km. lengte naar den vasten wal gelegd. Ik reed er over met den trein. Die spoorweg loopt dus een eind door de zee en bij storm stoomt de trein als tusschen twee muren van opgezweepte golven.

Hooge is wel de schoonste hallig. Rustig staat er het kerkje op een werf met den klokkestoel er naast. In de kerk hangt een kruisbeeld, dat eens in een doodkist aangedreven kwam. De armen waren gebroken, maar werden door een halligman hersteld.

Hooge heeft nu een oppervlakte van 543 hectaren.

Vier kilometers van Hooge ligt de hallig Norderoog, slechts vijftien hectaren groot. Tot in 1825 stond er een huis; het werd bij den hierboven beschreven storm vernield en de man, vrouw en dienstbode, die het bewoonden, konden zich als door een wonder redden. Nu is Norderoog bestemd tot broedplaats der zeevogels. Daarvoor zorgt een vereeniging.

In het voorjaar vertoeven er duizenden en duizenden vogels: meeuwen, zeezwaluwen, ganzen en andere gevederden. In dien tijd, verblijft er ook een bewaker, die zorgt dat men de eieren niet komt rooven. Men noemt Norderoog het vogelenparadijs.

Na den broedtijd huppelen de jongen rond. Einde Augustus gaat de bewaker heen. De hallig wordt geheel aan de vogels overgelaten. Ze tooit zich met bloemen, die den bodem violet kleuren. Het is de Zomerpracht. In den Herfst trekken de vogels weg. In den Winter spoelen de golven over Norderoog, een stervende hallig, want elk jaar rukt de zee er land van af.

E I N D E.